

met den zendingarbeid vanzelf in verband. En voor de verkrijging der noodige gelden kan nu de organisatie en het zedelijk gezag van de Kerk worden gebruikt. Men hangt niet meer af van contributie en extra gaven, maar op geregelde tijden kan er in elke Kerk gecollecteerd worden; terwijl in grotere Kerken, die in wijken verdeeld zijn, de wijkbroeders gebruikt kunnen worden om elke week aan de huizen nog een bijdrage te vragen. Het is dan ook ongetwijfeld aan die kerkelijke organisatie te danken, dat onze Zending in overtuigingheid het hoogste staat onder alle Zendingenootschappen in Nederland, en niet een harer zooveel voor de Zending bijeenbrengt als onze Gereformeerde Kerken.

Maar al zou, wanneer de andere Kerken ons voorbeeld volgden, zeker het bedrag der inkomsten belangrijk kunnen stijgen, toch zou de Zending hierna niet genoegzaam geholpen worden. Er is aan de overtuigingheid van ons volk een limiet. En zeker zou het niet geoorloofd wezen, dat van de oogenblikkelijke belangstelling voor de Zending gebruik werd gemaakt, om alle bronnen haar wateren alleen in dit kanaal te doen uitstorten. Er is in Nederland zelf zooveel wat steun noodig heeft en dat niet aan de Zending als zodanig mag worden opgeofferd. Ook hier geldt de regel, dat men eerst de huisgenooten des geloofs zal weiden, voordat men aan de behoeften van anderen denkt. Er ligt een zielelijke overdrijving in, wanneer een Kerk tonnen gouds zou uitgeven om het Evangelie aan de heidenen te verkondigen en de arme kinderen van ons eigen volk, die in erger dan heidenden opgevoerd zijn, aan hun lot zou overlaten.

De vraag verdient daarom wel ernstige overweging, of voor de Zending geen andere hulpbronnen kunnen ontsloten worden dan collecten en contributies van de toch reeds zoo zwaar belaste Christenen in Nederland?

Nu leert de Schrift ons wel zeer duidelijk, dat degenen, tot wie het Evangelie gebracht wordt, zoo spoedig mogelijk zelf in de kosten van het predikambat hebben bij te dragen. Noch de gemeente te Jerusalem noch die te Antiochie hebben voortdurend de zendingdienaren onder Joden of Heidenen onderhouden. Eer zien we omgekeerd, dat zoodra er Christelijke Kerken in de heidenwereld gevestigd worden, deze zelf voor het onderhoud der Apostelen zorgen, en wat meer is, bovendien nog de moedergemeente van Jerusalem steunen in haar armoede en gebrek. Christus gelastte zijn discipelen dan ook op reis te gaan *zonder bidden*, d. w. z. zonder geld met zich mee te nemen, want de arbeider is zijn loon waardig. En al mag deze regel in onze dagen niet letterlijk kunnen opgevoerd worden, toch blijft de grondgedachte van dit woord ook voor ons geldend. De zending Kerk moge een tijdlang voor de kosten der zending zorgen, zoolang er nog geen gemeente is, maar zoodra de prediking van het Evangelie ingang vindt, behooren de bekeerden zelf in de behoeften van den Dienst des Woords te voorzien. Dat is de ordinantie door Christus en de Apostelen ingesteld en de Zending zal er het best bij varen wanneer ze ook deze ordinantie handhaaft. Wat men kosteloos krijgen kan, wordt gewoonlijk weinig op prijs gesteld. Eerst als de inlander zelf gaat bijdragen voor zijn predikant, zal hij ook meer betrekking op den Dienaar gaan gevoelen.

Maar al moet het daartoe een den duur komen, toch zal de Zending wel zeer lang moeten arbeiden, voordat ze gemeenten gevormd heeft, sterk genoeg om deze financiële lasten te dragen. Het hoofdbezwaar is, dat in de dagen der Apostelen het Evangelie gebracht werd onder hoogstaande cultuurvolken, die een uitgebreiden handel, nijverheid en landbouw bezaten en daardoor genoeg middelen verwierven om in de behoefte der Dienaren te voorzien, terwijl de Zending in onze dagen zich meest richt tot volken, die nog op zeer lagen trap van cultuur staan, zoo goed als geen handel of nijverheid hebben en derhalve financieel te arm zijn om zulke geldelijke offers te kunnen brengen. Onder deze min of meer wilde volkstammen is geld vaak een nog onbekend artikel; bestaat de handel nog uitsluitend in den vorm van ruilhandel; en kan zelfs de Overheid geen andere belasting innen dan in den vorm van „naturalia”. En hoe zou er dan sprake van kunnen zijn, dat deze volkstammen reeds geld bijeen zouden brengen om in de bezoldiging van hun Zendingdienaren te voorzien?

Vandaar dat Dr. H. H. Meulenbelt, predikant bij de Hervormde Kerk te Baarn, in het Zondagsblad van de *Nederlander* de vraag aan de orde stelde, of er niet een ander middel kon gevonden worden? Hij gaf deze artikelen thans afzonderlijk uit onder den titel: *Handel en Nijverheid in dienst der Zending* en bepleit dit middel als een uitweg voor de geldelijke zorgen onzer Zendingenootschappen en een eind van de toekomst der Zending zelf. Zijn grondgedachte komt, kort samengevat, hierop neer, dat evenals de Zending thans reeds naast den eigenlijken Zendingdienst door de prediking des Woords, ook scholen bouwen voor het onderwijs en hospitalen sticht voor de zieken, zij op dezelfde wijze ook den handel en de nijverheid in haar dienst zou stellen. Het liefst zou hij daarom zien, dat de verschillende Zendingenootschappen een Zendingraad in het leven riepen, die deze commerciële belangen behartigde. Deze Zendingraad zou dan met geleend kapitaal verschillende goederen kunnen inslaan, deze deponeeren in opslagplaatsen en toko's, en Christelijke jongemannen zouden deze goederen kunnen verkopen. Daardoor zou een dubbel voordeel bereikt worden. Vooreerst zou de winst van deren handel ten bate van de Zending komen en de Zendingkas daardoor worden gestijfd. En ten tweede zou het Christelijk element in Indië worden versterkt, de inboorlingen niet langer afhankelijk worden gemaakt van allerlei Chineseche

handelaren en onder de wilde stammen een betere cultuur worden bevorderd.

Nieuw is deze gedachte, gelijk Dr. Meulenbelt zelf mededeelt, niet. De Zending der Hervormde Kerken heeft reeds lang dit middel toegepast en de helft der kosten van de Zending der Broedergemeente wordt uit deze inkomsten bestreid. Ook de Zendingenootschappen te Bazel heeft zulke een handelsvereniging, die van 180.000 tot 300.000 francs jaarlijks als bate in de Zendingkas stort. Evenzo wordt in Barmen, in Schotland en in Amerika gehandeld. En blijkens de berichten van Dr. Hofmeijer wordt in Zuid-Afrika dezelfde methode toegepast. Men zendt daar naast den zendingpredikant andere zendingen uit, die zich met handel, bouwwerk, huizen maken enz. bezig houden en dit aan de inboorlingen leeren. Daarbij gaat men van de dubbele overweging uit: vooreerst, dat het Evangelie het best aan een inboorling kan verkondigd worden door den zending, die hem tegelijk een handwerk leert. En ten tweede dat het zendingswerk zich zelf behoort te onderhouden en niet gesteund moet worden door fondsen uit het moederland. Hierbij komt nog, gelijk Dr. Baron van Boetselaar van Dubbeldam terecht opmerkt, dat de bewoners onzer Buitenbestedingen veelal leven van zeeoof, vischvangst en roofofbouw en het daarom een levensvraagstuk is voor deze inboorlingen, een geregelde wijze van bestaan te zoeken, wanneer het Christendom er ingang begint te krijgen.

Er is in dit alles zeker veel wat de aandacht verdient van onze Zendingenmannen en daarom bevelen we de lezing van dit vlugschift gaarne aan. De gedachte van een algemeen Zendingraad van alle zendingenootschappen en zendingen kerken is ons niet sympathiek, omdat, zelfs al geldt het hier een uitsluitend commercieel belang, een dergelijke concentratie ons weinig toelicht. En evenzeer achten we minder aanbevelenswaard, dat de Kerken zelf zulke „industriële zendingen”, gelijk men ze heeft genaamd, aanstellen, kapitaal opnemen, voor inkoop en verzending der goederen zorgen zouden enz. Maar wellicht ons de methode te Bazel gevolgd, profijtelijs, dat er een aparte handelsvereniging wordt opgericht, die met de Zending in nauw verband staat, op Zendingenposten kantoren vestigt, zorgt dat degelijke Christelijke jonge mannen daaraan gezonden worden en een deel van de winst aan de Zending toekomt laat. Een geheel andere vraag is natuurlijk, in hoeverre de Zending er toe kan bijdragen, dat de hogere cultuur onder de inboorlingen verspreid worde en daarom als behulpzels ook timmerlieden, tuinders, enz. naar de zendingenposten uitzendt, opdat het volk leere op betere wijze zijn brood te verdienen. Maar hoe men hierover ook denken moge, in elk geval is hier een zeer belangrijk probleem aan de orde gesteld, dat waard is door onze Kerken overwogen te worden. En al had Dr. Meulenbelt uitsluitend het oog op de Zendingenootschappen, ook onze Gereformeerde Kerken kunnen winste doen met de opmerkingen door hem gemaakt.

Bij de jongste Kamerdebatten is de opmerking gemaakt dat de tegenwoordige regeling, waarbij het Rijk schier twee miljoen aan de Kerken uitkeert, terwijl de Gereformeerde Kerken niets ontvangen, een stuitend onrecht is. De Minister van Binnenlandsche Zaken gaf daarop ten antwoord, dat bij de Grondwetsherziening ook artikel 171 aan de orde zou komen, en de Regeering dan voorstellen zou doen om dat bezwaar uit den weg te ruimen.

Op zich-zelf ligt in dit antwoord een verblijvend teken.

De Minister, die zelf voorzitter is van de Commissie voor Grondwetsherziening, weet natuurlijk welke artikelen aan de orde zullen komen, en het feit, dat Artikel 171 ook aan revisie zal onderworpen worden, stemt tot dankbaarheid.

Natuurlijk dient rustig afgewacht, met welke voorstellen de Grondwetsherzieningscommissie zal komen, voordat een oordeel kan geveld worden over de vraag, of de wijziging in Artikel 171 metterdaad winst voor onze Kerken brengen zal.

Indien de financiële band tusschen Staat en Kerk door deze wijziging alleen versterkt werd, zouden we de wijziging eer betreuren dan toejuichen.

Maar van een antirevolutionair bewindsmag mag dit zelfs niet verondersteld worden. Het einddoel moet wezen, dat de silveren koorde juist wordt losgemaakt. En of dit einddoel nu al terstond bereikt kan worden, dan alleen een eerste schrede gezet wordt op den weg, die tot dit einddoel leidt, in elk geval verwachten we van onze politieke leidslieden, dat ze dit einddoel in het oog zullen houden.

DR. H. H. K.

### Teeftafel.

DR. A. G. HONG. DE PERSOON VAN DEN MIDDELAAR IN DE NIEUWE DUITSCHE DOGMATIEK. Rede bij de overdracht van het Rectoraat aan de Theologische School te Kampen op 6 December 1910. Kampen — J. H. Kok — 1910. Mooi dekken zich titel en inhoud van deze rectorale oratie.

De rede loopt metterdaad, zoals de titel aanduidt, over den PERSOON OF HET IK VAN DEN MIDDELAAR.

„Persoon” is, even als „substantie”, „natuur” en nog zoo vele andere woorden, een van die termen welke, door de Romeinen verlaten, in 't huis hooren in de Griekse filosofie op, toen het jonge Christendom in aanraking kwam met de wijsbegeerte der antieken, door de Christelijke denkers, met name de Patres of Vaders der Kerk, zijn overgenomen om er, zoo goed en kwaad als het ging, de nieuwe gedachten welke, naast het mystieke en ethische, het intellectuele element van de christelijke religie vormen, mede uit te drukken.

Zoo goed en kwaad als het ging, want dezelfde woorden, die tot dusver menselijke

gedachten hadden uitgedrukt, werden nu gebezigd voor nieuwe gedachten, welke vreemd waren geweest aan de oude denkwijze; voor goddelijke gedachten, welke God had geopenbaard, en ook daarvan geldt het: „Mijn gedachten zijn niet uwer gedachten.”

Dan, al kunnen genoemde termen ook niet de adequate uitdrukkingen zijn voor de diepe mysteriën van de Christelijke religie, om te denken, ook te denken over de verborgenheden van ons Geloof en onze gedachten daaromtrent uitspreken, hebben wij woorden noodig.

Met die woorden te ontleenen aan de heidense denkwijze, waar, het zij in het voorbijgaan opgemerkt, hun betekenis ook reeds gewisseld had, — hebben de Patres gedaan wat JESUS' heilige Apostelen, ik denk hier aan den term „Logos” bij JOHANNES of aan „geweten” bij PAULUS, reeds vóór hen gedaan hadden.

En dus munten zij, door er een eigen stempel op te zetten, deze woorden, tot de gangbare termen, de klassieke formules, waarin de orthodoxie straks haar, uit den strijd met de ketterij geboren, dogmen zal uitspreken.

Aan TERTULLIANUS, wiens, door een sonderlingen samenloop der omstandigheden, de ere-titel van „Pater Ecclesiae” is onthouden, komt voor dit scheppen van confessionele en dogmatische termen bijzondere verdiensten toe.

Van hem hebben wij, om iets te noemen, „substantia” en „persona”.

En gelijk nu, om het heilige mysterie van Gods Drie-eenheid uit te drukken, het een „substantia, tres personae of hypostases, vaste termen zijn, waarin dit als algemeen of katholiek christelijk dogma wordt geformuleerd en dan ook deze Bijbelzinnen in Art. VIII zegt: „Zoo gelooven wij in een eenigen God, die een eenig Wezen is, in hetwelk zijn drie Personen”, — zoo ook voor het heilige mysterie van den geboren Christus het „duo naturae, una persona”. En deze Bijbelzinnen spreekt dan ook, in samenstemming met heel de Kerk van Christus, in haar XIXe artikel van „duo naturen in een eenigen persoon vereenigd”.

Deze een persoon van den Middelaar is dan de tweede persoon in het eenig Goddelijk Wezen.

In zijn fraai gestileerde, steeds in academischen toon gehouden, en van rijke literatuurkennis getuigende rede toont nu Prof. HONG, de dogmaticus der Theologische School onzer Gereformeerde Kerken, met de stukken aan, dat wat den persoon van den Middelaar betreft, het katholiek, het zoowel roomsche als gereformeerde, als luthersche dogma van de twee naturen in één persoon vereenigd, in de nieuwere Duitse dogmatiek veelal wordt bestreden.

Verreweg het grootste deel der oratie, 69 van de 76 bladzijden, wordt ingenomen door een overzicht van de nieuwere en, de redenaar had er gerust kunnen bijvoegen, nieuwste Duitse dogmatiek op dit stuk.

Bij de lezing is, en vooral bij het hooren moet zijn geweest het vermelden van al die dogmatici met hun min of meer divergerende meningen eenigszins vermoeiend, maar, mijn hooggeachte ambtgenoot heeft het zoo maakvol weten te doen, dat het, als men ten minste geen dogmaticus van professie is, nooit vervelt. Als „E